

niemand minder dan Petrus Dathenus, een der uitnemendste Nederlandsche predikers, en die ook zonder twijfel de meest gevierde was ⁸⁰).

Wat er voor die Kerken gedaan is, om den vrede te herstellen, toont wel meer dan iets anders, welk een hoog gezag reeds in 1556 door de Nederlandsche Kerken aan Calvijn werd toegekend. In dat jaar werd de toestand in de Waalsche Kerk inderdaad onhoudbaar; en geen tusschenkomst had gebaat, noch van de Frankforter overheid, noch van Nederlandsche zusterkerken, noch van mannen als A Lasco en anderen. En toen was er in het oog van die allen nog maar één redmiddel: een persoonlijk bezoek van Calvijn. Wel had hij reeds dikwijls geschreven; maar de zaken waren veel te ingewikkeld, om per brief te worden afgedaan. Hij moest zelf eens komen, schreef men hem uit Frankfort; en, zonder van dat plan iets te weten, kwam men hier te lande ook op het denkbeeld, hem tot eene reis naar Frankfort dringend uit te noodigen. De kruiskerk te Antwerpen deed daartoe het voorstel aan de vluchtelingenkerk te Emden, erop wijzende dat dit noodig was, maar ook zeker zou helpen. En de kerk te Emden betuigde aanstonds hier volkomen mede in te stemmen; ook al vond zij het erg, dat een man als Calvijn nu om zulk eene reden in zijn hoogstbelangrijken arbeid zou gestoord worden. Zij deed tevens het noodige voor eene spoedige uitvoering; waarbij treffend is, dat zijzelve, als bijdrage in de reiskosten, waarvoor de kerken die het aanzoek deden natuurlijk te zorgen hadden, desvereischt *f*20.—toezegde, schoon zij, arm en met veel armen bezwaard, op het oogenblik zulk eene som nog niet zenden kon. Nu, voor die reiskosten heeft de overheid te Genève gezorgd, toen zij kort daarna aan Calvijn verlof gaf tot de reis, waar zooveel op aandrongen. En ook inderdaad heeft zijne komst toen in Frankfort den verwachten invloed geoefend. Met het grootste beleid en met onvermoeiden ijver is hij omtrent twee weken lang in die kerk aan het werk geweest; ook, om haar te helpen in den strijd met de Lutherschen; maar vooral, om den vrede in haar midden te herstellen. En toen is de twist ook beslecht; ofschoon er, helaas, moet worden bijgevoegd: slechts uitwendig, en voor zoolang als het duurde ⁸¹).